

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA ODRA - NIEMEN za rok 2013

WPROWADZENIE

Stowarzyszenie ODRA-NIEMEN w 2013 roku zintensyfikowało działania na wielu płaszczyznach. Mocno rozwinęła się struktura organizacji, zwiększyła liczba członków i zakres wykonywanych zadań.

W roku 2013 napisano i złożono 41 wniosków o dofinansowanie, z których 10 otrzymało wsparcie w postaci dotacji lub darowizn.

Od stycznia 2013 roku do końca grudnia ubiegłego roku zrealizowaliśmy 24 zadania, w tym 10 projektów dotowanych przez: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Obrony Narodowej, Urząd Miasta Wrocławia, Fundację Banku Zachodniego WBK oraz Kuratorium Oświaty w Poznaniu, a także zadania własne wykonywane w ramach wolontariatu i zbiórek publicznych. Zbiórki publiczne stanowiły ponad 70% przychodów Stowarzyszenia.

W 2013 roku Oddział Podlaski Stowarzyszenia w Białymstoku zrealizował 2 projekty dotacyjne, współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Fundacji Banku Zachodniego WBK, a także brał udział w innych zadaniach organizacji macierzystej.

W roku 2013 współpracowaliśmy intensywnie z lokalnymi i krajowymi organizacjami pozarządowymi oraz ośrodkami publicznymi: były to przede wszystkim organizacje kombatanckie – Światowy Związek Żołnierzy AK - Okręg Lwowski i Okręg Dolnośląski, Związek Żołnierzy NSZ, Zrzeszenie WiN, Związek Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego, Związek Młodocianych Więźniów Politycznych lat 1944-1956 – Jaworzniacy.

Były to także następujące instytucje: Najwyższa Izba Kontroli, IPN - Oddział we Wrocławiu, CIRS przy UM Wrocław, Kuratorium Oświaty we Wrocławiu i Poznaniu oraz szkoły z terenu całej Polski. Stowarzyszenie w roku 2013 pomagało w organizacji lub patronowało wielu projektom i inicjatywom innych organizacji na terenie kraju i wśród Polonii i Polaków za granicą.

Projekty Stowarzyszenia Odra-Niemen były objęte patronatami honorowymi m.in. ks. Arcybiskupa Józefa Kupnego – Metropolity Wrocławskiego, ks. Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego – Metropolity Poznańskiego, ks. Kardynała Stanisława Dziwisza – Metropolity Krakowskiego. Projekty Stowarzyszenia patronatami honorowymi obejmowały również liczne organizacje Kombatanckie z terenu całego kraju.

Stowarzyszenie ODRA-NIEMEN wykonało następujące projekty w ramach prowadzonych obszarów działań:

POLONIA I KRESY

1. „POLONIJNI III SEKTOR NA LITWIE”

Głównym tematem projektu była organizacja szkoleń, warsztatów i wizyt studyjnych dla Polaków z Wileńszczyzny prowadzących lub planujących rozpocząć działalność społeczną w organizacjach pozarządowych. W projekcie wzięła udział kilkudziesięcio-osobowa grupa rodaków mieszkających w rejonach Wileńskim i Solecznickim na Litwie, w czego połowę stanowiła młodzież polska z Wilna. W ramach wizyt studyjnych, Wrocław i Dolny Śląsk odwiedziła też duża grupa polskich samorządowców z Rejonu Solecznickiego.

Zadanie zlecone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

2. „POBYT KOMBATANTÓW AK Z KRESÓW W OJCZYŹNIE”. Organizacja trzeciego pobytu kombatantów AK wraz z rodzinami z Litwy, Białorusi i Ukrainy. W zadaniu brała udział 50-osobowa grupa gości oraz wolontariusze z Polski. Zadanie odbywało się w maju i przez pierwszy tydzień goście przebywali w Wojskowym Domu Wczasowym w Juracie, na Półwyspie Helskim, nad Morzem Bałtyckim. Natomiast II tydzień to pobyt w ośrodku szkoleniowym Najwyższej Izby Kontroli, Goławice pod Warszawą. W ramach projektu kombatantów odwiedzali Rodacy z Polski (Pruszcz Gdański, Gdańsk, Gdynia, Głogów, Milanówek, Grodzisk, Wrocław) oraz młodzi Rodacy, którzy przyjechali z Londynu. Odbywały się spotkania: z pracownikami i kierownictwem Straży Granicznej, spotkania ze studentami, z Panem prof. Krzysztofem Szwagrzykiem. Pełnomocnikiem IPN ds. Miejsc Pochówku Ofiar Systemu Komunistycznego, z Warszawiakami i dziennikarzami. Kombatanci byli także zaproszeni na lunch do Pałacu Prezydenckiego a także specjalnie dla nich odbyła się Warta Honorowa przy Grobie Nieznanego Żołnierza. Zadanie zlecone przez Ministerstwo Obrony Narodowej.
3. „NAJDALSZE KRESY I RP. Wyjazd do Polaków z Naddniestrza”. Projekt zrealizowany w celu nawiązania relacji z Polakami z Naddniestrza, realizacji wspólnych projektów i wsparcia organizacyjnego środowiska. Zadanie odbyło się we wrześniu. W trakcie podróży odbyły się spotkania z liderami polskich społeczności w Mołdawii (Oknica, Bielce). W Republice Naddniestrzańskiej, w Raszkowie, Słobodzie Raszków i Tiraspolu działa Stowarzyszenie Polskiej Kultury „Jasna Góra”(Natalia Siniawska-Krzyżanowska Prezes). Wykonaliśmy dokumentację zdjęciową Polskiego Cmentarza w Raszkowie, braliśmy udział w otwarciu Domu Polskiego, spotykaliśmy się z Polakami w Słobodzie. Przekazaliśmy dary rzeczowe: laptop oraz kosiarkę do trawy. Omówiono pomysły i plany współpracy na 2014 rok. Zadanie własne stowarzyszenia.
4. „WIELKANOCNE SPOTKANIE ŻOŁNIERZY AK NA BIAŁORUSI” Na prośbę Prezes Stowarzyszenia Żołnierzy AK na Białorusi, kpt. Weroniki Sebastianowicz, zostało zorganizowane i sfinansowane spotkanie Wielkanocne dla kombatantów. Wydarzenie odbyło się w kwietniu, w Grodnie. Oprócz weteranów udział brała delegacja z Wrocławia, Białegostoku, Lublina i Kielc. Zadanie własne stowarzyszenia.
5. „POMOC POLAKOM NA KRESACH” Zorganizowano pomoc rzeczową dla polskich środowisk z różnych krajów Europy Wschodniej. Dostarczono materiały biurowe, laptopy, materiały szkolne, chemiczne oraz wiele darów spożywczych do następujących miejsc: Litwa (Rejon Wileński, Święciański i Solecznicki), Ukraina (Lwów, Sądowa Wiśnia, Przemyślany, Mościska, Krzywy Róg), Białoruś (Rejon Grodzieński – Lida, Grodno, Skidel oraz Rejon Miński – Iwieniec, Kamień, Naliboki, Starzynki), Mołdawia (Bielce, Komrat). W ramach współpracy ze środowiskiem w Głogowie, 2 Polaków z Białorusi, z Iwieńca (Teresa Sobol i Piotr Sobol) przyjechało do Głogowa na pobyt leczniczy. Nasza organizacja opłaciła koszty podróży naszych Rodaków. Jesienią uzyskano pozwolenie z MAiC na rozszerzenie zbiórki darów o środowiska poza kombatantkie i od tej pory wszelka pomoc przekazywana była w ramach akcji Rodacy-Bohaterom. Zadanie własne stowarzyszenia.

Projekty Oddziału Podlaskiego

6. „LETNIA SZKOŁA MŁODZIEŻOWYCH LIDERÓW POLONII Z PODBRODZIA NA LITWIE” W czasie wakacji grupa 10 uczniów Szkoły Średniej Nr 1 „ŻEJMIANA”, w Podbrodziu, na Litwie oraz młodzieżowa grupa 8 osób z Podlasia, brała udział w projekcie międzynarodowym pt. *TEAM BUILDING – Zarządzanie profesjonalnym zespołem. Warsztaty umiejętności liderkich dla młodzieży polskiej z LITWY*. Zadanie realizowane było w miejscowości Augustów. Program pobytu obejmował m.in. : zajęcia integracyjne młodzieży z Podbrodzia z polską młodzieżą z Podlasia, udział w programie krajoznawczym Augustowa i okolic, zajęcia tematyczne na temat „Budowania zespołu i pracy zespołowej”, kształtowanie umiejętności liderkich. Zadanie zlecone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

7. „POP ORATORIUM O MIŁOSIERDZIU BOŻYM NA WILEŃSZCZYŹNIE”
Projekt pop-otatorium „Miłosierdzie Boże”, odbyło się 6 kwietnia w Ejszyszkach w kościele pw. Wniebowstąpienia Pańskiego oraz 7 kwietnia w Wilnie w kościele pw. Ducha Świętego. Razem z partnerami zadania: Centrum Kultury Samorządu Rejonu Solecznickiego (Litwa) i Gminnym Ośrodkiem Kultury „SEZAM” w Tarnowie Podgórnym (Polska) zrealizowano niecodzienne przedsięwzięcie muzyczne, które stało się ważnym wydarzeniem na Wileńszczyźnie. W tym dziele brały udział dwie orkiestry, cztery połączone chóry z Polski i Litwy oraz zespół "Lumen" z solistami – łącznie 150 osób. Ważnym aspektem zadania była liczna grupa uzdolnionej muzycznie polskiej młodzieży z Rejonu Solecznickiego. Zadanie zrealizowane dzięki wsparciu Fundacji Banku Zachodniego WBK

EDUKACJA I WOLONTARIAT

8. „TEAM BUILDING. Letnie warsztaty dla polskiej młodzieży z Białorusi”
W lipcu rozpoczęliśmy projekt dla polskiej młodzieży z Białorusi (Lida i Grodno) oraz dla młodzieży licealnej z Dolnego Śląska. PROJEKT pt. „*TEAM BUILDING – Zarządzanie profesjonalnym zespołem. Warsztaty umiejętności liderkich dla młodzieży polskiej z Grodzieńszczyzny*” zakładał przeprowadzenie profesjonalnych zajęć dla liderów polskiej młodzieży z Grodzieńszczyzny. Uczestnicy to grupa 15 osób, w wieku 15-18 lat, pochodzący z małych miejscowości regionu. Wszyscy biorą udział w całorocznych zajęciach języka polskiego prowadzonych przez Zarząd Główny Związku Polaków na Białorusi w Grodnie. Celem wakacyjnych szkoleń dla młodzieżowej grupy liderów było poznanie przez uczestników zasad funkcjonowania aktywnej grupy, zespołu, prawidłowego przepływu komunikacji, pracy projektowej. Dodatkowym punktem zadania były ćwiczenia wspierające młodzieży w rozwijaniu znajomości języka polskiego. Program zadania zawierał także elementy poznawania regionu Dolny Śląsk oraz historii Polski. W czasie projektu razem z grupą z Grodzieńszczyzny, przebywała młodzież, uczniowie Liceum Ogólnokształcącego w Brzegu oraz wolontariusze Wnioskodawcy. Zadanie zlecone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
9. „WAKACJE Z PANEM BOGIEM. Letnie kolonie dla dzieci polskich z Iwieńca na Białorusi”
Na wakacyjny pobyt do Polski zaproszono grupę 12 osób z Iwieńca (opiekunowie i dzieci). Grupa przebywała 10 dni w Jugowicach, w Górach Sowich, na Dolnym Śląsku razem z polskimi dziećmi z Wrocławia. Zadanie zostało przeprowadzone we współpracy z Fundacją Albertówka z Wrocławia. W czasie pobytu odbywały się wycieczki po okolicy, wypadu w góry i codzienne zajęcia edukacyjne i integracyjne. Zadanie własne stowarzyszenia.
10. „JASEŁKA”
Wolontariusze Stowarzyszenia Odra-Niemen wraz z kibicami WKS Śląsk Wrocław, przy udziale wielu innych środowisk zorganizowali pierwsze wspólne spotkanie opłatkowe. W ramach zadania, w grudniu odbyło się przedstawienie jasełkowe oraz wspólne kolędowanie. Zadanie własne stowarzyszenia.
11. „KWATERA ŻOŁNIERZY WYKŁĘTYCH NA WROCŁAWSKICH OSOBOWICACH”
Wolontariusze Stowarzyszenia Odra-Niemen przy udziale wielu innych środowisk, spotykali się raz w miesiącu, w każdą trzecią sobotę, na Kwaterach Żołnierzy Wyklętych, na wrocławskim Cmentarzu Osobowickim. Spotkania dotyczyły bieżących prac porządkowych, stawianiu zniczy i edukacji innych o tym miejscu. Wykonano kilka nowych tabliczek w miejsce zniszczonych. Grupa stawia się także w tym szczególnym miejscu w każdą rocznicę ważnego wydarzenia historycznego. Zajmujemy się także monitorowaniem tego miejsca jak również Pomnika Rotmistrza Pileckiego, pod kątem właściwej opieki odpowiednich organów samorządowych. Zadanie własne stowarzyszenia.

12. „WOLONTARIAT”

Wolontariat to regularne spotkania grupy młodzieży. Spotkania odbywały się w każdy czwartek, w siedzibie naszej organizacji i dotyczyły spraw bieżących, organizacyjnych. Odbyły się także spotkania tematyczne z gośćmi: z prof Krzysztofem Szwaagrzykiem, Januszem Niemcem (synem mjr Antoniego Żubryda), Martą Ziembikiewicz (córka kpt Władysława Łukasiuka "Młota"), wrocławskimi kombatantami, przedstawicielami innych organizacji. Gościliśmy także Polaków zza wschodniej granicy, na czele z Panią kpt. Weroniką Sebastianowicz. Członkowie grupy brali też udział, jako uczestnicy, w międzynarodowych projektach edukacyjnych. Mają swój udział w renowacji miejsc pamięci na dawnych Kresach Wschodnich (Dubicze). Wspierają prace biurowe stowarzyszenia oraz pomagają przy organizacji wielu wewnętrznych zadań (organizacja wystaw tematycznych, spotkania w szkołach, akcje promocyjne zachęcające do udziału w wydarzeniach). Wszyscy aktywnie uczestniczą w akcji RODACY-BOHATEROM, która związana jest ze zbieraniem darów dla polskich kombatantów na Kresach, dla polskich środowisk na Litwie, Białorusi, Ukrainie czy Mołdawii. Grupa spotyka się też regularnie w każdą третią sobotę miesiąca na Cmentarzu Osobowickim, przy Kwaterach Żołnierzy Wyklętych. W ramach wolontariatu jest też organizowana stała pomoc biurowa organizacjom kombatanckim, współpraca przy organizacji spotkań kombatantów, opieka i bieżąca pomoc najbardziej potrzebującym weteranom. Odbyło się także spotkanie szkoleniowo-integracyjne dla wolontariuszy. Zadanie własne stowarzyszenia.

RODACY – BOHATEROM

13. PACZKA WIELKANOCNA DLA KOMBATANTÓW AK NA KRESACH. W edycji Wielkanocnej zebraliśmy 3.587 kg darów, o wartości 102.573,72 zł. Wpływy gotówkowe to suma 21.026,59 zł, z czego pokryliśmy koszty zakupu brakujących artykułów, materiałów opakowaniowych oraz koszty paliwa do samochodu na zwiezenie darów do miejsc pakowania oraz przewóz gotowych paczek na Kresy. Przygotowywaliśmy paczki świąteczne dla organizacji kombatanckich na Litwie, Białorusi i Ukrainie. Wszędzie paczki osobiście dowoziliśmy, przekazując wszystkim polskim kombatantom na Kresach pozdrowienia od darczyńców. Ze wszystkich wyjazdów przedstawiamy na stronach internetowych fotoreportaże i czasem również krótkie filmy z przekazywania darów. Zadanie jest zbiórką publiczną.

14. „PACZKA NA BOŻE NARODZENIE DLA POLSKICH KOMBATANTÓW NA KRESACH, KOMBATANTÓW W KRAJU, RODAKÓW NA WSCHODZIE I POŁUDNIU”
W tej edycji akcji zebraliśmy blisko 41 ton darów o wartości 859.679,18 PLN. Wpływy gotówkowe w wysokości ponad 74.963,42 PLN, pomogły zorganizować logistycznie całą akcję zwiezenia, pakowania i wywozu darów. Pokryliśmy m.in. zakup kartonów i taśm, koszty paliwa do samochodów zwożących dary do miejsc pakowania oraz przewożących gotowe paczki do ostatecznych Beneficjentów. Paczki były przygotowywane z przeznaczeniem dla wielu grup odbiorców – na podstawie zmodyfikowanego zezwolenia Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Byli to: kombatanci AK oraz Sybiracy na Litwie, Białorusi i Ukrainie, kombatanci w kraju - AK, NSZ, WiN, Jaworzniacy, rodacy na Kresach znajdujący się w trudnej sytuacji – osoby samotne, rodziny wielodzietne, inwalidzi, dzieci z domów dziecka itp., w następujących krajach: Litwa, Białoruś, Ukraina, Mołdawia, Rumunia (Bukowina), Naddniestrze. Wywóz gotowych paczek na Kresy tylko częściowo udało się przeprowadzić w roku 2013. Pozostałe, niewywiezione w 2013 roku, dary wyjadą w pierwszych tygodniach roku 2014. Ze wszystkich wyjazdów przedstawiamy na stronach internetowych fotoreportaże i sprawozdania. Zadanie jest zbiórką publiczną.

PAMIĘĆ HISTORYCZNA I OCHRONA MIEJSC PAMIĘCI

15. „RENOWACJA KWATERY ŻOŁNIERZY AK W DUBICZACH”

W lipcu 2013 roku na prośbę Mera Rejonu Solecznickiego organizacja przeprowadziła pierwszy etap prac w zakresie budowy kwatery żołnierzy Armii Krajowej w Dubiczach na Litwie. W mogile spoczywają szczątki 10 żołnierzy AK okręgów Wileńskiego i Nowogródzkiego, poległych w 1944 roku w walkach z okupantami – niemieckim, litewskim i sowieckim. Na kwaterze znajdowały się tylko drewniane, spróchniałe krzyże. W pracach wzięli udział członkowie, wolontariusze i sympatycy Stowarzyszenia z Wrocławia, Głogowa i Warszawy. Uczestnicy projektu przebywali na Wileńszczyźnie w lipcu 2013 roku. Na miejsce prac przywieziono gotowe, wykonane w kamieniołomach pod Strzegomiem krzyże z granitu oraz kamienną tablicę z dwujęzycznym napisem. Na miejscu wykonano betonowe fundamenty pod krzyże i płytę, osadzono elementy z kamienia, odmalowano napisy na znajdującym się kamieniu pamiątkowym, uprzątnięto teren kwatery. Przy okazji prac na kwaterze odnowiono napis na pomniku Ludwika Narbutta w Dubiczach. Zadanie własne stowarzyszenia.

16. „WROCLAWSKA PREMIERA FILMU KWATERA Ł”

W dniu 18.06.2013 została zorganizowana wrocławska premiera filmu dokumentalnego pt. „Łączka” w reżyserii Arkadiusza Gołębińskiego. Film opowiada o pracy młodych, wrocławskich archeologów podczas ekshumacji szczątków bohaterów Państwa Podziemnego na tzw. Łączce na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Koordynatorem tych działań jest prof. Krzysztof Szwagrzyk, Pełnomocnik Prezesa IPN ds. Poszukiwania Miejsc Pochówku Ofiar Terroru Komunistycznego, Wrocławianin. Ideą tego pokazu był udział bohaterów filmu w dyskusji po filmie a także obecność podczas pokazu i dyskusji reżysera dokumentu. Wśród zaproszonych byli obecni członkowie rodzin Żołnierzy Wyklętych, na czele z Panią Lidią Lwow - żołnierzem V Wileńskiej Brygady AK - towarzyszką życia ppłk. Zygmunta Szendzielarza "Łupaszki". W wydarzeniu licznie brała udział młodzież, wielu dolnośląskich kombatantów oraz przedstawiciele wrocławskich środowisk pozarządowych. Pokaz był zorganizowany w sali Kina Nowe Horyzonty, stał się ważnym wrocławskim wydarzeniem kulturalnym i edukacyjnym. Zadanie własne stowarzyszenia.

17. „OPERACJA OSTRĄ BRAMA – GRODZIENSZCZYŻNA”

W lipcu grupa wolontariuszy z Wrocławia, Krakowa i Poznania brała udział w projekcie Rocznic wydarzeń Operacji Ostra Brama. Grupa wyjechała na Białoruś, gdzie w ciągu kilku dni, razem z Polakami ze Związku Polaków na Białorusi, a przede wszystkim z kombatantami AK ze Stowarzyszenia Żołnierzy AK na Białorusi, objeżdżała miejsca pamięci związane z rocznicą wydarzeń. Udział w całym przedsięwzięciu dotyczył wsparcia finansowego oraz organizacyjnego (spotkanie integracyjne z kombatantami po zakończeniu zadania, przewóz kombatantów i upamiętnianie miejsc pamięci). Odwiedzane miejsca to: Dyndyliszki, Hermaniszki, Iwaszkowce, Jancewicze, Lipkuńce, Oszmiana, Soły, Stare Wasiliszki, Surkonty, Wawiórka, Werenowo, Więśławienięta, Grodno. Zadanie własne stowarzyszenia.

18. „WSPÓLORGANIZOWANIE FESTIWALU ‘NIEPOKORNI, NIEZŁOMNI, WYKLĘCI’ W GDYNI”

Po raz piąty, w Gdyni zorganizowany został Festiwal Filmów Dokumentalnych NIEPOKORNI NIEZŁOMNI WYKLĘCI. Stowarzyszenie miało zaszczyt być w tej edycji partnerem zadania. W trakcie trzech dni odbyła się projekcja zgłoszonych do festiwalu filmów, w tym filmu współprodukowanego przez naszą organizację pt. „Pani Weronika i Jej chłopcy”, który to dokument otrzymał wyróżnienie. Odbyło się wiele tematycznych paneli dyskusyjnych. Dla nas ważne spotkanie to dyskusja organizacji pozarządowych o tym jak opowiadać historię młodemu pokoleniu, czy projektami historycznymi, patriotycznymi można zainteresować młodego człowieka. W tym temacie Stowarzyszenie ODRA-NIEMEN miało swoje wystąpienie i prezentację naszych zadań. Udział w całym przedsięwzięciu dotyczył wsparcia finansowego, merytorycznego oraz organizacyjnego. Zadanie własne stowarzyszenia.

19. „KRESOWE ZADUSZKI”

W pierwszych dniach listopada 2013 roku grupa działaczy i wolontariuszy Stowarzyszenia odwiedziła groby Powstańców Styczniowych, Żołnierzy AK oraz inne miejsca pamięci narodowej na Wileńszczyźnie. Miejsca pamięci uprzątnięto, na grobach postawiono znicze, pomniki ozdobione zostały biało-czerwonymi szarfami. W ciągu trzech dni wyprawa odwiedziła blisko 20 miejsc pamięci w Wilnie, Rejonie Wileńskim, Solecznickim oraz Orańskim. W miejscach tych postawiono ponad 400 zniczy. Zadanie własne stowarzyszenia.

20. „DNI NIEPODLEGŁOŚCI WE WROCŁAWIU”

W ramach Święta Niepodległości, w dniach 9-10.11.2014 zorganizowano szereg inicjatyw: warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży „Portret marszałka Piłsudskiego” (prace plastyczne zostały przekazane kombatantom AK mieszkającym na dawnych Kresach RP), gry planszowe „Dywizjon 303” i „Znaj znak”, Projekcja filmu „Józef Piłsudski” z 1935r. , organizacja urodzin pani Genowefy Aleksander - żołnierza Narodowych Sił Zbrojnych oraz wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych. Współpraca przy zadaniu: Inicjatywa Historyczna, Centrum Edukacji Historycznej „Konspira”, Wydawnictwo „Pociąg do bajeczki..”, Instytutu Pamięci Narodowej Oddział Wrocław. Zadanie własne stowarzyszenia.

KOMBATANCJI I SYBIRACY

21. „BOHATEROWIE NASZEJ WOLNOŚCI”

Wieloelementowy, całoroczny projekt obejmujący kompleksową pomoc organizacjom kombatanckim we Wrocławiu, w zakresie działań edukacyjnych, organizacyjnych, wydawniczych. Projekt objął następujące elementy:

- a) rekrutacja wolontariuszy na rzecz bezpośredniej opieki nad Kombatantami – przeprowadzono akcję rekrutacyjną na wrocławskich uczelniach i w szkołach średnich. Szczegóły działań w zakresie wolontariatu omówione zostały w części sprawozdania dotyczącej Edukacji i wolontariatu;
- b) spisanie i opracowanie wspomnień kombatantów mieszkających na Dolnym Śląsku – w ramach tego działania pozyskano wiele materiałów od indywidualnych kombatantów, które są opracowywane przez członków i wolontariuszy Stowarzyszenia, przejęto i zewidencjonowano dokumenty Obwodu AK w Legnicy;
- c) organizacja Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych we Wrocławiu – zostanie omówione w punkcie sprawozdania „Żołnierze Wyklęci”;
- d) publikacja prac młodzieży w I i II edycji konkursu na temat Żołnierzy Wyklętych – w ramach tego działania została przygotowana książka z pracami Laureatów pierwszych dwóch edycji konkursu dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych na temat Żołnierzy Wyklętych. Prace zostały sprawdzone i opracowane przez profesjonalnych historyków, którzy książkę opatrzyli również wstępem i zakończeniem. Książka została wydana w nakładzie ponad 500 egzemplarzy i jest rozpowszechniana nieodpłatnie w szkołach i placówkach edukacyjnych;
- e) publikacje biuletynów stowarzyszeń kombatanckich – w ramach tego działania opracowano i wydano cztery kolejne numery kwartalnika Okręgu Lwowskiego AK, w łącznym nakładzie blisko 300 egzemplarzy. Wydano także rocznik Dolnośląskiego Okręgu AK w nakładzie 1600 sztuk;
- f) spotkania rocznicowe i dyskusyjne – w ramach tego działania zorganizowano cztery spotkania:
  - maraton filmowy z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – w ramach blisko 16-godzinnego maratonu pokazano kilkanaście filmów dokumentalnych i prezentacji. W wydarzeniu wzięło udział 10 kombatantów, kilku historyków, reżyserzy niektórych filmów i ok. 650 osób publiczności;
  - majowe obchody rocznic urodzin i śmierci Rotmistrza Witolda Pileckiego – w ramach obchodów współorganizowaliśmy uroczystości pod pomnikiem Rotmistrza, składające się m.in. z koncertu i wykładu historycznego;
  - czerwcową premiera filmu „Kwaterna Ł” – działanie zostało już omówione w części sprawozdania pod tytułem „Pamięć historyczna i ochrona miejsc pamięci”;

- październik z Narodowymi Siłami Zbrojnymi – w ramach tego działania zorganizowano miesięczny cykl spotkań, pokazów filmowych i uroczystości związanych z żołnierzami NSZ. Gośćmi wydarzenia byli m.in. żołnierze NSZ z Wielkopolski i Dolnego Śląska, przedstawiciel rodzin Żołnierzy Wyklętych, historycy i działacze Związku Żołnierzy NSZ. W spotkaniach i uroczystościach wzięło udział łącznie kilkaset osób.
  - g) organizacja wystaw tematycznych – w ramach tego działania przez cały 2013 roku organizowano pokazy dwóch wystaw:
    - Ocalić od zapomnienia - wystawa autorstwa Piotra Kurpaski o żyjących na kresach żołnierzach AK – wystawa została pokazana m.in. na Dolnym Śląsku (we Wrocławiu, Sycowie, Bielawie), Ziemi Lubuskiej (w Gorzowie Wielkopolskim), w Wielkopolsce (w Poznaniu i Pleszewie), na Mazowszu (w Goławicach), na Podlasiu (w Augustowie, Grajewie i Białymstoku), na Pomorzu (w Gdyni, w Pruszczu Gdańskim), na Opolszczyźnie (w Namysłowie), za granicą (w Wilnie);
    - Tropem Wilczym – wystawa Fundacji Wolność i Demokracja o Żołnierzach Wyklętych – wystawa została pokazana m.in. na Dolnym Śląsku (Wrocław, Trzebnica, Sobótka, Świdnica, Głogów, Jelenia Góra, Legnica, Kamienna Góra), na Opolszczyźnie (Brzeg), na Ziemi Lubuskiej (Zielona Góra), w Zachodniopomorskim (Koszalin, Szczecin, Sławno, Kamień Pomorski, Szczecinek, Bobolice), w Wielkopolsce (Piła, Pobiedziska);Obie wystawy były udostępniane nieodpłatnie. W przypadku szkół i instytucji o charakterze edukacyjnym Stowarzyszenie pokrywało również koszt transportu wystawy, a montażu i demontażu dokonywali członkowie i wolontariusze organizacji.
- Zadanie zlecone przez Gminę Wrocław.

22. „ORGANIZACJA XIV ZJAZDU SYBIRAKÓW Z KLUBU POD BAOBABEM”

We wrześniu współorganizowano razem z Towarzystwem „Klub Baobab” XIV Zjazd byłych „Afrykańczyków”. Jest to środowisko zesłańców, na Sybir, którzy z Armią gen. Władysława Andersa opuścili nieludzką ziemię i poprzez Persję, Indie dotarli do b. kolonii brytyjskich we Wsch. I Płd. Afryce, tzw. Afrykańczycy. Obrady odbywały się w Auli Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Zorganizowano także wyjazd na wycieczkę do Sanktuarium w Krzeszowie, zwiedzanie Wrocławia oraz spotkanie w Izbie Pamięci „Golgota Wschodu”. Odbyły się spotkania integracyjne dla środowiska. Dodatkowo w ramach tego działania wydano biuletyn dla wszystkich uczestników zjazdu a także zebrano relacje – pisemne, audio i video, które wzbogaciły materialną dokumentację historii tego niezwykle ciekawego środowiska Sybiraków. W zadaniu wzięło 130 kombatantów i 30 wolontariuszy. Zadanie zlecone przez Gminę Wrocław.

23. „WSPARCIE ORGANIZACJI KOMBATANCKICH W POLSCE I ZA GRANICĄ”

Współpraca z Zarządem i środowiskiem Ogólnopolskiego Okręgu Żołnierzy AK III Obszaru Lwowskiego *im. „Orląt Lwowskich”*, Współpraca z Zarządem i środowiskiem Dolnośląskiego Okręgu Związku Żołnierzy NSZ, Współpraca z Zarządem ŚZZAK O/ Dolny Śląsk oraz z wrocławskimi kołami i obwodami AK odbywała się w następujący sposób: obsługa zebrań i spotkań, wysyłka przesyłek pocztowych, prowadzenie sekretariatu NSZ O/Dolny Śląsk, organizacja spotkań tematycznych i z młodzieżą, zapewnienie transportu na spotkania wewnętrzne i uroczystości w szkołach, poczty sztandarowe, zakup art. biurowych i spożywczych, pomoc i udział przy spotkaniach świątecznych, pomoc w organizacjach pogrzebów kombatanckich, pomoc organizacyjno-biurowa w uzyskaniu odznaczeń kombatanckich. Przeprowadzono także dodatkową akcję związaną z dostarczaniem paczek świątecznych na Wielkanoc. Dary były dostarczane do dolnośląskich środowisk AK, NSZ, WiN, Jaworzniaków oraz do weteranów z innych regionów, według zgłoszeń.

Wsparcie środowisk kombatanckich na Kresach dotyczyło głównie weteranów z terenu Białorusi i wiązało się z następującymi zadaniami. Pokryto koszty podróży lotniczej 3 kombatantów do Rzymu (w ramach współpracy ze środowiskiem z Głogowa, który zapewnił pobyt weteranów i przejazd na Monte Casino). Zorganizowano pobyt i pokryto koszty przejazdów 3 kombatantów do Bukowiny Tatrzańskiej, gdzie w Hotelu Bukovina odbywał się wypoczynek weteranów. Przygotowano spotkania kombatantów z Białorusi ze szkołami na Podhalu. Wspólnie ze Strażą Graniczną z Zakopanego zorganizowano pobyt w Tatrach.

Dodatkowo wspierane jest Stowarzyszenie Żołnierzy AK na Białorusi stałą kwotą na potrzeby organizacyjne środowiska. Kombatanci są też otaczani opieką w trakcie ich pobytów w Polsce, w razie zgłaszania takich potrzeb (transport, pomoc medyczna, sprawy urzędowe). Zadanie własne stowarzyszenia.

ŻONIERZE WYKLĘCI

24. „ŻOŁNIERZE WYKLĘCI - MŁODY WROCŁAW PAMIĘTA O NIEZŁOMNYCH”

Projekt w zakresie upamiętniania historii i postaw żołnierzy II Konspiracji był całorocznym cyklem wydarzeń, składającym się z kilku etapów:

- a) Realizacja wydarzenia multimedialnego podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – w ramach tej części projektu zrealizowano pokaz multimedialny na ścianie Banku Zachodniego WBK, na wrocławskim Rynku. Pokaz realizowany na żywo, z muzyką Tadeusza Polkowskiego zgromadził na Rynku ponad tysiąc osób;
- b) Maraton filmowo-dyskusyjny w ramach obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – to działanie zostało opisane w części sprawozdania dotyczącej projektów w zakresie Kombatantów i Sybiraków;
- c) II Edycja Konkursu o Żołnierzach Wyklętych dla młodzieży szkół ponad-gimnazjalnych – w ramach tego działania zorganizowano finał kolejnej edycji konkursu, w którym wzięło udział kilkadziesiąt szkół z regionu Dolnego Śląska. Prace zostały ocenione przez pracowników IPN we Wrocławiu. Podczas uroczystej gali w Sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, wręczono nagrody Laureatom Konkursu. W uroczystości wzięli udział – Kombatanci, Kurator Oświaty we Wrocławiu, goście i młodzież. Prace laureatów zostały wydane w formie książkowej. Jesienią 2013 roku prowadzono również przygotowania do III edycji konkursu – w ramach tych przygotowań wydano m.in. 2500 plakatów informacyjnych o konkursie, zorganizowano dystrybucję materiałów promocyjnych i informacyjnych w różnych regionach Polski, rozpoczęto nabór prac;
- d) Warsztaty dla młodzieży szkolnej w zakresie przygotowywania prac o Żołnierzach Wyklętych – w ramach tej części projektu zorganizowano dwie edycje warsztatów dla młodzieży szkół gimnazjalnych i licealnych. Warsztaty poprowadzili specjaliści z Pionu Edukacyjnego wrocławskiego Oddziału Instytutu Pamięi Narodowej. Młodzi uczestnicy otrzymali praktyczną wiedzę oraz wiele materiałów przydatnych w pracy młodego historyka-pasjonata. Zajęcia zostały uzupełnione panelem dotyczącym warsztatu filmowego – zasad rejestrowania materiału video i jego montażu. Warsztaty cieszyły się wielkim zainteresowaniem młodzieży i będą kontynuowane;
- e) Ścieżki edukacyjne i przewodnik po Wrocławiu – tropem Żołnierzy Wyklętych – w ramach tego działania przygotowano – przy współpracy z IPN – wykaz miejsc związanych z działalnością Żołnierzy Wyklętych we Wrocławiu. Rozpoczęto także prace nad przewodnikiem po tych miejscach oraz zaczęto gromadzić materiały fotograficzne do przewodnika. Jednocześnie wykonano projekt tablic, które mają być umieszczane w ramach ścieżek edukacyjnych. Projekt został zaakceptowany przez Wydział Kultury Urzędu Miejskiego we Wrocławiu. Projekt będzie kontynuowany;
- f) Wystawy edukacyjne o Żołnierzach Wyklętych – ten element projektu został omówiony w sprawozdaniu w części dotyczącej Kombatantów i Sybiraków.

Zadanie zrealizowane dzięki wsparciu Fundacji Banku Zachodniego WBK.

25. „ŻOŁNIERZE WYKLĘCI - MŁODY POZNAŃ PAMIĘTA O NIEZŁOMNYCH”

W ramach projektu Stowarzyszenie wsparło działania różnych środowisk na terenie Wielkopolski, w zakresie upamiętniania Żołnierzy Wyklętych. W szczególności działania te dotyczyły:

- a) Organizacji obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych w Poznaniu – w ramach tego działania wsparliśmy finansowo budżet obchodów oraz sfinansowaliśmy publikację edukacyjną, przygotowaną specjalnie na obchody 1 Marca;
- b) Realizacja wystaw edukacyjnych – kwestie te zostały omówione w części sprawozdania dotyczącej Kombatantów i Sybiraków;

- c) Realizacja działań promocyjnych III edycji konkursu dla młodzieży na temat Żołnierzy Wyklętych – przekazano do celów promocyjnych 500 egzemplarzy plakatów informacyjnych.

Zadanie zrealizowane dzięki wsparciu Kuratorium Oświaty w Poznaniu.

26. „POKAZY FILMU ‘PANI WERONIKA I JEJ CHŁOPCY’ W KRAJU I ZA GRANICĄ”
Stowarzyszenie ODRA-NIEMEN w 2013 roku promowało dokument pt. „Pani Weronika i jej chłopcy”, o niezwykłej kobiecie, polskiej patriotce, żołnierzu AK, łagierniczce - kpt Weronice Sebastianowicz oraz o żołnierzach z Grodzieńszczyzny - Jej kolegach. Dzięki współpracy z wieloma środowiskami w kraju i za granicą zorganizowano kilka spotkań, które stały się ważnymi wydarzeniami dla wielu Polaków. Organizowano pokazy filmu, a następnie dyskusję z Bohaterką dokumentu. Organizacją spotkań zajmowały się lokalne środowiska, a Stowarzyszenie Odra-Niemen zapewniało pokaz filmu, spotkanie z bohaterką i pokrycie kosztów organizacyjnych dotyczących pobytu Pani kpt Weroniki Sebastianowicz w Polsce. Spotkania odbyły się w następujących miejscach:
- Poznań - spotkanie zorganizowane przez środowisko kibiców Lecha Poznań, w auli Wyższej Szkoły Handlu i Usług;
  - Słubice – partnerzy spotkań to Słubicki Miejski Ośrodek Kultury, Burmistrz Słubic, Studio Filmowe Horyzont Studio, młodzież szkolna i studencka Collegium Pollonicum oraz organizacje pozarządowe ze Słubic;
  - Głogów – środowisko „Godzina dla Polski” przy wsparciu Prezydenta Głogowa oraz Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Głogowie;
  - Tąpadła k.Wrocławia – organizatorzy i uczestnicy spotkania to członkowie i wolontariusze Stowarzyszenia Odra-Niemen, którzy oglądali film i mieli okazję na bezpośrednie spotkanie przy okazji spotkania integracyjnego środowiska;
- Oprócz tych spotkań z bezpośrednim udziałem Pani kpt W.Sebastianowicz odbywały się liczne pokazy w szkołach Dolnego Śląska. Dodatkowo dzięki pomocy Polakom mieszkającym na Zachodzie Europy udało się zorganizować pokazy filmu i spotkania Polonii z Panią Kapitan w Brukseli oraz w Londynie i Southampton. Zadanie własne stowarzyszenia.

SPRAWY ORGANIZACYJNE

W obszarze członkowskim Stowarzyszenie odnotowało kolejny rok rozwojowy. W ciągu roku 2013 do Stowarzyszenia zostało przyjętych 13 kolejnych członków zwyczajnych – w tym 1 członek honorowy – pani kapitan Weronika Sebastianowicz. Oznacza to, że na dzień 31 grudnia 2013 roku liczba członków stowarzyszenia wynosiła 76 osób.

W roku 2013 Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia wyraziło zgodę na utworzenie kolejnych dwóch Oddziałów Stowarzyszenia – w Poznaniu i Krakowie. Członkowie Stowarzyszenia w Poznaniu złożyli na przełomie roku 2013 i 2014 wniosek do właściwego Sądu Rejonowego o rejestrację Oddziału Wielkopolskiego Stowarzyszenia Odra-Niemen.

W roku 2013, po raz pierwszy Stowarzyszenie skorzystało z możliwości uzyskania dofinansowania z tytułu odpisu podatkowego – tzw. 1%. Wpływy z tego tytułu wyniosły 36.859,48 PLN. Zostały one w 100% przeznaczone na działalność statutową – realizację projektów własnych Stowarzyszenia lub wkłady własne do projektów dotowanych.

W 2013 roku odnotowano wzrost darowizn celowych i niecelowych od osób fizycznych i prywatnych podmiotów gospodarczych. Wyniosły one łącznie 67.229,56 zł. Przeznaczone zostały zarówno na cele statutowe organizacji, jak również na poczet wydatków administracyjno-biurowych. Istotnym wsparciem dla działań organizacji był pozyskany grant rzeczowy z firmy Microsoft, w ramach którego Stowarzyszenie nabyło na specjalnych zasadach oprogramowanie o wartości kilku tysięcy dolarów.

Bardzo ważnym grantem rzeczowym było uzyskane wsparcie z firmy Google. W ramach programu Google Grants organizacja korzysta z nieodpłatnej reklamy działań statutowych w wyszukiwarce Google. Wartość kampanii to równowartość kwoty 10 tys. dolarów miesięcznie. Oba granty – zarówno z Google, jak również z Microsoftu, obowiązują również w roku bieżącym.

Zanotowano również znaczący wzrost wpływów z tytułu działalności gospodarczej Stowarzyszenia. Poziom przychodów w tym obszarze jest jednak wciąż bardzo niski. Wyniósł za cały 2013 rok 4.151,22 zł. Dochody z tytułu działalności gospodarczej zostały w całości przeznaczone na poczet działalności statutowej Stowarzyszenia.

W pozostałych kwestiach organizacyjnych, biurowo-lokalowych, pracowniczych itp. istotnych zmian – w stosunku do roku 2012 – nie odnotowano.

PODSUMOWANIE

Rok 2013 w działalności Stowarzyszenia Odra-Niemen był kolejnym rokiem ogromnego wzrostu we wszystkich aspektach:

- finansowym – wartości uzyskanego przychodu,
- liczby realizowanych działań i projektów,
- ilości członków, współpracowników i wolontariuszy, biorących udział w działaniach organizacji,
- innych aspektów działalności.

Wiele projektów było kontynuowanych w stosunku do działań w roku 2012, wiele będzie również kontynuowanych w roku 2014. Buduje to ciągłość działań Stowarzyszenia i zwiększa wiarygodność w oczach Darczyńców i Beneficjentów działań.